

Korleides møter me sidemålsmotstandarane?

Av Olav Torheim

Unge Høgre sitt mangeårige stræv for valfritt sidemål hev til slutt bore frukter. Med den historiske alliansen millom Høgre, Frp, Ap og SV ser det no myrk ut for sidemålsupplærings i hovudstaden.

I dag kallar Oslo-elevane nynorsken for "spynorsk" og ordlista "mordliste". Og gruppeleidare i Oslo SV, Kari Pahle, segjer ho er so glad i nynorsk litteratur at ho unnar nynorsken ein betre lagnad enn dette.

NMU og Noregs Mållag vel å køyra konfrontasjonslina, men det spørst um ikkje argumentasjonen åt sidemålsmotstandarane hev ein kjerne av sanning i seg. I dag vert elevane upplærde i ei mekanisk umsetjing frå nynorsk til bokmål. Dei vert ikkje kjende med den store nynorske ordskatten, og bokreidingslagi legg med vilje målet so nært upp til norskdansken som råd, då trur dei han skal glida lettare ned. Dette er dei same synsmåtan som kjem til uttrykk når Nynorsk kultursentrum i Volda/Ørsta med vitande og vilje skiltar med "innkjøring" til Ivar Aasen-senteret: Når målet du nyttar er so godt som "nynorsk" frå fyrr av, er det ikkje det heilt store stiget å byta frå bokmål. Då ser dei burt frå resultatet: eit fatigt og fargelaust mål, ein nynorsk som likevel er "tenkt på bokmål", og som dei færresta let seg kveikja av.

På 1930-talet skreiv Gustav Indrebø at "med å kasta dansken og gjera norsk til skriftmål og offisielt mål att, velter me av oss ei nasjonal skam. For det er audmykande soleis som det stend til no." Men tidene skifter. I eit opprop for sidemål som Ola E. Bø, Kjartan Fløgstad og Norsk Målungdom hev gjort upptak til heiter det at "for norsk diktning og skriftkultur har tospråksituasjonen vore ein uvurderleg ressurs." Snaudt eit halvt år er gjenge sidan målungdomen tok ved den nye tufti der dei valde å stå fast på eittspråkslina, men desse prinsipi kastar dei yver bord i sidemålsstriden.

Prinsippløysa vert ikkje mindre tydeleg i eit innlegg frå målungdomsleidaren på nettsida ungnett.no:

"Bjerkomp skriv at skulelevane ikkje får læra retteleg nynorsk, "ikke det vakre litterære språket nynorsken egentlig er (...) det er en avslepet blanding av nynorsk og bokmål". Den nynorsken skulelevar får læra er det me kallar læreboknormalen, og det er slett ikkje noko blanding av nynorsk og bokmål, men nynorsk slik det er vanleg å skriva språket no i 2000. Slik er nynorsken Kjartan Fløgstad, Jon Fosse, Ragnar Hovland, Are Kalvø Solveig Aareskjold og dei fleste andre leiane nynorskskribentar i dag nyttar. Denne nynorsken tykkjer eg er både vakker og litterær nok til å læra."

Etter mitt syn gjer ikkje Pernille Bjerkomp frå Unge Høgre anna enn å slå fast eit faktum. Me kann moralisera so mykje me vil yver skulelevar som er leide av nynorsk, men holder ikkje for rikspolitikarane kann det vera anna eit spørsmål um tid fyre dei ser meiningsløysa med obligatorisk upplæring i two programfesta (jamfør samnorskparagrafen åt Norsk Språkråd) avbrigde av det same blandingsmålet. Ingen ting hev undergrave sidemåsstilen meir enn den statlege samnorskpolitikken, det kann me ikkje lata att augo for. Men diverse ordskiftest dei ikkje umsovore i målungdomen, der er det jamne huglaget at rettskrivingsspursmål berre fører til

"avpolitisering" av målrørsla.

I desse dagar uppliver me ei stor veljarflukt frå Arbeidarpartiet til Framstegspartiet. Det er eit uttrykk for at vanlege folk hev mist trui på at DNA hev noko meir å bjoda "mannen i gata", dei hev skyna at det gode, gamle sosialdemokratiet er ute or soga. Under Brundtland, Jagland og Stoltenberg hev Ap-regimet systematisk rive grunnen burt under det sosialdemokratiske "folkhemmet", og i dag fører fagrørsla og vinstresida ein defensiv kamp, utan perspektiv utsyver å verja gamle, tilkjempa rettar. Me målfolk lyt vakta oss for å gå i same fella. Det er ein mannsalder sidan Arbeidarpartiet offisielt skrinla målblandingslina, og visjonane hans Halvdan Koht um eit framtidig samnorsk mål er det snaudt andre enn lærebokforfattarane for vidaregåande skule som framleides trur på. Når skulelevane endeleg gjenomskodar samnorskdogmi, er det ikkje vår uppgåva å halda desse i live.

I staden lyt me taka motmennene våre på ordet og nyttja høvet til å formulera nye og offensive krav um betre sidemålsupplæring. Det lyt verta ende på den livlause og mekaniske umsetjingi frå nynorsk til bokmål, viktigare er det å vekkja målkjensla hjå elevane. Dei lyt få uppliva at målet hev sine eigen dåm og klang, få smaka på ordi og kjenna at dei "smakar godt" som Torstein Tomassen so råkande sagde det. Sidemålet kann verta inngangsporten til rike kulturupplingar, men då lyt det fokuserast på meir enn bøygning av verb.

Ordtøkjet:

Liten Freistnad
gjærer liten Framgang

Etter Ivar Aasen

I dette bladet

Sidemålmotstandarane	1
Det polske språket	2
Upremiere på opera	2
Det nynorske litteraturmålet	3
Høgnorskrikingen	5
Bokmeldingar	8
Henrik Krohn	7
Svar frå Arne Torp	8
Parallelklasseseminar	9
Meir um pavekyrkja	10
Sidemålspågangen	12
Diktekunstens kår	16

Dessutan småstykkje og ymse faste
innslag

**Bruk det innlagde
girokortet til
bladpengane!**

Det polske språket under offentleg tilsyn

I 1999 vedtok Polen ei ny språklov som tok til å gjelda 10. mai 2000. Lovi legg på styresmakter og alle samskipnader og institusjonar som er med i det offentlege livet å bruka det polske målet rett. Dei skal motverka vulgarisering, og fremja polsk i verdssamanhang. Like eins skal dei spreida vyrnad for målføre og regionale former. Lovi kjem i staden for fyresegn frå 1945 um nasjonalpråk og offisielt språk i riksstyre og kommunal stjorning.

Lovi slær fast at polsk er det offisielle og obligatoriske målet i landet, som skal brukast på varor, i tenestor, tilbod og reklame. Polsk må liggja fyre i bruksrettleidningar, vareupplysnings og upplysningar um kvalitet, garantivilkår, fakturaer, rekningar og kvitteringar.

Etter lovi tok til å gjelda, er det

ulovleg å nytta berre framandspråklege nemningar i rettshøve. Avtalar gjorde i Polen skal utferdast på polsk. Varedeklarasjonar, tenestor, tilbod og reklame på framande mål må ha polsk umsetjing attåt. Lovi fastset at alle upplysningar og meldingar etla til ålmenta skal vera på polsk, det same gjeld for offentlege samferdelsmiddel. Bladutgjevarane og dei andsvarlege i kringkasting og fjerrsyn er pålagde å motverka vulgarisering av målet og sjå til rett målbruk.

Det polske språkrådet skal annkvart år mælda frå um stoda og verne tiltak for polsk mål til sejmen (folkettinget) og senatet. Rådet gjev dessutan rettleiding til produsentar, importørar og distributørar som ynskjer det.

Nedstytt melding frå Torvid M. Edvardsen som sette um ei utgreiding i dagbladet *CRzeczpospolita*, Warszawa.

Storfeld verdspremiere på Opera Olav Tryggvason

Sist i september år 2000 upplevde Kulturbyen Bergen ei kulturhistorisk hending. Det var verdspremiere i Grieghallen på Opera Olav Tryggvason. For oss som sat i benkeradene vart det ei uppleveling som eg vil kalla storfeld.

Her vart det knytt samband millom gamal og ny tid. Ein gamal draum um å føra fram Bjørnstjerne Bjørnsons mektuge dikt og Edvard Griegs herlege musikk vart -umsider- til røyndom. Ja, for det er velkjent at ein strid, eller ein uvenskap, millom skald og komponist, stogga planen i fyrré hundradår. Både var komne eit stykke på veg, men mykje stod att for fullføring av verket.

Edvard Grieg hadde teke på seg å skriva musikk til Ibsens "Peer Gynt", og det sette stengje for arbeidet med "Olav Tryggvason". Dei two store bytte brev som ikkje var berre vensame. Dei var i ferd med å byggja eit nasjonalt flaggskip - ein opera um Olav Tryggvason. Men Edvard Grieg og Bjørnstjerne Bjørnson vart uvener lenge fyrr flaggskipet var ferdig til sjøsetjing. Eit umfatande brevbyte fortel um kva som hende. Og det skulde gå 16 år til dei two vart vener att. Då i 1889 vart tri "Olav Tryggvason-scener" framførd. Og då skreiv Grieg til Bjørnson : "Når jeg ber om å få tilegne

deg musikken, så skal du deri se et bevis på at jeg like siden vi skiltes, alltid har elsket deg og det du kjemper for - og et inderlig ønske om at dette verk, som ble kilden til at vi tapte hinanden, også måtte det være det som brakte oss sammen. Altså strek over alt det små."

Og Bjørnson svara : "Når du skriver strek over alt det små, så svarer jeg: Strek skal være ! Men jeg gjør det bare av lydighet for der behøves slett ingen strek. Du eier den største lyriske makt av alle nulævende musikere, og det går over min evne å huske hva som ellers kan være i veien."

Det umøgleg vart mogeleg

I den lange tid etter 1889 hev den uferdige Olav Tryggvason glede mange. Men det hev vore vanleg meining at det å fullføra Grieg/Bjørnsons opera Olav Tryggvason vart eit nærast umøgleg prosjekt.

Og no sat me i Grieghallen og opplevde at det umøglege likevel var mogeleg. Komponisten Ragnar Søderlid hev med sitt eige seinromantiske tonespråk fullenda verket, han hev gjort det i vyrnad mot Grieg og med solid musicalitet. Og Knut Jørgen Moe hev utvikla Bjørnsons tekstmateriale og skapt eit fint

og harmonisk samband millom tekst og musikk. Det dramatiske livet til sagakongen frå dåpen i England til slaget ved Svolder stig gripande frama.

Eit samspel av krefter

hadde gjort denne framføringi storfeld. Vest-Norges Opera, Den norske Opera, Bergen Filharmoniske Orkester, Bergen Operakor og Kultury Bergen 2000 var saman um stortaket. Olaf Henzold var dirigent. Den romslege scena i Grieghallen syntre kor vel tenleg ho er til store mynstringar. For her var både masseverknad og solistar. Store og sers krevjande rollor, og ein regi og scenografi som stod til innhaldet i det store dramaet. Dei store og velkjende historiske personar var tolka av store kunstnarar. Og ljossetjingi til scena vart meisterleg gjennomførd.

Og framfyre teppefall fekk Bjørnson og Grieg siste ord i dramaet: "Tagen er ormen Lange, fallen er Olav Tryggvason".

Blomane var mange, og fagnaden ståande og langvarande. Kunstnarar i ny tid hadde gjort det umøglege mogeleg. Storfelt !

Ludv. Jerdal

Vestmannen

Vestmannen kjem med 10 nummer i året
Bladpengar kr. 150,- for året
Studentpris kr. 100,-

Kan tingast på poststader og frå Vestmannen
ved bladstyraren.

Postgiro: 0802 4 25 63 92
Bankgiro: 6504.10.12484

Utgjevar:
Vestmannalaget,
5000 Bergen
Telefon 55 34 33 77

Tilskrift: Vestmannen, Lars Marøy, Eliasmarken 14, 5163 Laksevåg
Internett: www.geocities.com/nynorsk.geo

Bladstyrar:
Lars Bjarne Marøy,
Eliasmarken 14,
5163 LAKSEVÅG.
Tlf. 55 34 33 77

Rekneskapsførar:
Helge Liland
Nattlandsvegen 80b
5094 Bergen

Prenta hjå:
Nytrykk as
6143 Fiskåbygd
Telefon 70 0 2 13 07
www.nytrykk.no

VESTMANNALAGET

Vestmannalaget hev festmøte i
Kreditkassen 7 desember. Påmelding til
formannen yver telefon 55 34 33 77
eller på epost : lbmaroy@c2i.net. Evt i
brev: Lars Bjarne Marøy, Eliasmarken
14, 5163 Laksevåg. Seinast måndagen
fyreårt.

Formann : Lars Bjarne Marøy,
Eliasmarken 14, 5163 LAKSEVÅG.
Tlf.: 55 34 33 77
Skrivar : Bjørn Tormod Ringdal,
Løvåsbakken 21,
5148 FYLLINGSDALEN

Det nynorske litteraturmålet.

Nynorsken hev i lengre tid vorte knytt upp til dialektreising og til heimstadkjensla. Heimstadkjensla til målbrukarane i nynorskumrådi og det språket dei nyttar utan å tenkja seg um, hev vorte sett upp som eit ideal for målreisingi. I beste fall hev dialektane og heimstadkjensla vorte knytte til noko vidare. Men kortslutningane kjem på rekka og rad med eit slikt utgangspunkt.

Ivar Aasen bygde nynorsken på dialektane heiter det i offisielle samanhengar. At han bygde på norrønt freistar ein å løyna. Dei formene som hev samanheng med norrønt mål og ymse ljudbrigde som ikkje samsvarar med norskdansken skal skuvast undan. Soleis vert sambandlinone i målsoga og dei systemrette formene som Aasen kom fram til sekundære. Det var missstag frå Aasen.

Ein ting er det at ein ikkje skal ha fram røtene til nynorsken. Noko anna er korleis norskundervisningi gjeng fyre seg. Dialektpedagogikken gjenomsyrer fleire delar av norskfaget og er lite gjenvande. I ei lærebok i nynorsk for ein 3 klasse stend det: Når du skal læra nynorsk er det two rettesnorer. Den eine er talemålet ditt, den andre er at du uttrykkjer deg munnleg. Korleis kann ein undervisa folk etter desse rettesnorene? Det syner ein total svivyrnad for at eit skriftmål skal lærast gjennom å lesast. Det er slik folk lærer norskdansen og vert uppmoda til å læra han. Men nynorsken skal ein altsa berre snakka ut på papiret. Tenk um nokon hadde skrive i lærebøkene til tridjeklassingar på vidaregåande at norskdansen lærer du ved å

skriva som du snakkar og ved uttrykkja deg munnleg. Det vilde truleg ha ført med seg umfattande aksjonar og protestar frå lærarane som vilde ha sett at det ikkje vilde føra fram. Ein viktig del av upplæringi i den vidaregåande skulen gjeng med på å læra elevane til å meistra skriftlege stilarter og å handtera språket skriftleg, i motsetnad til det munnlege språket som i denne samanhengen berre kann vera ei av mange kjeldor til å skriva godt.

Kjærleik til skjønnlitteraturen og sakprosaen er grunnlaget for å meistra norskfaget. Det er denne kjærleiken som fær ungdomen til å søkja seg skriftlege stilideal. Dei ser seg ut forfattarar som skriv godt. Dei plukkar ut tilfang til si eigi skriving, og dei fær gradvis større tame i å skriva.

Når nynorsken vert formidla gjennom dialektpedagogikken, vert folk framande til den verdien som ligg i nynorsken. Det fører til vonløysa og protestar. Svaret frå store delar av målrørsla er å moralisera yver at nynorsken er ein naturleg del av kulturarven og å koma med heimstadkjensle, rettferds- og dialektargumentasjon.

I staden for å fokusera på dialektpedagogikken, må norskfaget få fram rikdomen i den litterære arven frå norrøn tid og yver i den 150 år gamle nynorsktradisjonen og motivera elevane til å lesa. Den einaste måten å læra nynorsk på er gjennom å lesa han. Dialektane vert underordna det norske litteraturmålet.

Lars Bjarne Marøy

Gåvor til Vestmannen

Reidar Thernes skriv til
Vestmannen: Å saga kraft or heime-
målet sitt ser ut til å vera bannlyst i
NRK. Å skita i eige reir utan skam
ser ut til å vera som det skal vera.

Jarle L. Wolstad, Drammen, 500.
Reidar Thernes, Oslo, 1000. Haldor
Slettebø, Oslo, 100. Roar Madsen,
Trondheim, 50.

Hjartans takk for gåvone, i alt kr
1650,- denne gongen.

VESTMANNEN

Bladpengar 2001

Med dette bladet fylgjer eit girokort.
Ver venleg nytt kortet til bladpengar
for 2001.
Vestmannen kostar kr 150.- for året.
Studentar og gåvetingingar kr 100.-

**NYNORSK
ANTIKVARIAT**

Pb 9243 Grønland, 0134 OSLO

Tlf 22 19 02 11

Faks 22 19 61 10

epost:

tinging@nynorskantikvariat.no

Kontortid: onsdag

Augustin-fyredrag i Bergen

Trond Berg Eriksen hev vorte umtala som den fremste formidlaren av europeisk idéhistorie i Noreg. Eriksen er bokaktuell i haust med ei bok um Augustin. Boki set Augustin inn i ein idéhistorisk samanheng. Eriksen var nyleg i Studentsamfundet i Bergen og heldt eit fyredrag um Augustin.

Eriksen fekk fram sentrale sidor ved livsgangen til Augustin og plaserte Augustin i notid og fortid. Augustin er utan tvil ein mann som det er verd å gå åt. Han er rekna for ein sentral tenkjar og teolog innanfor dei tri store kyrkjesamfundi i kristendomen. Den romersk-katolske kyrkja hev interessa for han, den gresk/russisk ortodokse kyrkja likeins og dessutan den protestantiske kyrkja. Dei kyrkjetenkjarane som kom til seinare, hev ikkje fenge same status. Ein mann som Thomas Aquinas vert berre åtgådd av romer-kyrkja.

Kva er so grunnen til at Augustin hev ein slik samlande posisjon. Det heng nok saman med at kyrkja var ung i Augustins dagar. Dessutan hev

Augustin etterlate seg eit ovstort tilfang av tekster. 40 000 boksidor med tekst i dubbelspalta form. Det vert til saman 4 1/2 millionar ord. Augustin førde eit ordrikt språk. Han nytta milslom 28- og 29 000 ord. Desse ordi gjeng att gong på gong. Det gjer at det er vanskeleg å lesa Augustin, utan at ein nyttar ordbok. Både tekstmengdi og ordrikdomen gjer at kvar og ein kann finna noko som fell i smak i Augustins verk.

Augustin utvikla preikone til å vera retoriske med modell i romerske advokatinnlegg. Han nytta tankar frå Vergil og Cicero som ideal i arbeidet sitt. Eriksen tykkjer ein kann sjå ein parallelle fra Augustins vektlegging på introspeksjon (personleg sjelegranskning) på den eine sida og Freuds fokus på det umedvitne og på å minnast personlege upplevelingar på den andre sida. Skriftemålet i kyrkja og Freuds terapi hev klåre jamlískapar. Dette er berre eit døme på at Augustins tankar ligg som ein understraum i store delar av idéhistoria.

Augustin var ein framifrå retori-

kar, og han var ein leidande teolog i si samtid. Han greidde å sameina motsetnader og utvikla ei læra som heile kyrkjeskipnaden såg seg tent med. Augustin var ein mann som vann alle diskusjonar i kraft av evna til å resonnera. Han greidde på finurleg vis å sameina tanken um predestinasjonslæra og synet på det frie mennesket. Dette rekna Eriksen som eit døme på kor gløgg Augustin kunde vera retorisk. Eriksen såg seg ikkje i stand til å svara på korleis dette kunde gjerast innanfor dei stutte tidsrāmone som låg fyre under spursmålsrunden etter fyredraget.

Alt i alt var det eit sers kveikjande fyredrag Eriksen heldt. Dei mange som hadde møtt fram for å høyra på fekk full valuta for inngangspengane og vel so det. Det er grunn til å venta seg mykje av Eriksens bok. Eriksen hev endå ein gong synt at han kann formidla idéhistorie på ein framifrå måte.

Lars Bjarne Marøy

Kvar var ungdomen

I Bergen hev me havt Bergenhusdagane 2000, fine dagar frå 18-24 september med innhaldsrike program, m.a. fleire konsertprogram som Forsvarets Musikkorps Vestlandet gjennomførde. I eitt av dei programmi var stor-spelemannen og kvedaren Arve Moen Bergset frå Telemark solist.

Siste konserten var sundag, med tittel "I historiens lys". For det var militärmusikk frå farne hundradår, frå 1600-talet og fram til vår eigi tid, me fekk høyra, framførd av eit kvalitetsorkester med dirigenten Helge Haukås, og med korpsleidaren musikkmajor Tom Nått som fortalte livfullt um militärmusikk frå 1600-talet og fram til vår tid med Eivind Grovens mektuge "Hjalarljod". Elles stod ogso sjølvaste Ludwig van Beethoven på programmet.

Og me fekk ei yversyn yver dei mange gonger Forsvarsdepartementet hev kome

med framlegg um nedlegging av divisjonsmusikken. Det er framlegg nr. 8 som no er til dryfting, og som skal avgjerast til neste år. Divisjonsmusikken kostar 2 promille av heile forsvarsbudsjettet, kunde Nått opplysa. Han er sjølv med i utvalet som skal vurdera framlegget. Norsk militärmusikk hev ein kvalitet som er av det beste i verdi, sa Tom Nått.

På denne sundagskonserten sat eg på ei av dei siste benkeradene i Håkonshallen. Det var godt frammøte, men ikkje fullsett. Og når eg såg framyver i benkeradene, so slo det meg at alle var eldre eller midaldræ menneske, kvinner og menn med grått hår, sume med kvitt hår, og mest ingen unge menneske, endå her høyrd me ein kvalitetskonsert, og me fekk ei forvitneleg historisk attersyn i musikksoga.

Kvar var dei unge ? Kvifor kom dei ikkje ?

Ludv. Jerald

Når sol gjeng ned

Mel. There's a Goldmine in the sky

No gjeng soli ned bak tindar og fjell.
All naturen slumrar inn, det er kveld.
Kyrkjeklokka med sin malmrustne
klang
kallar inn til aftansong frå fjell og
vang.

Men i stjernenotti, i det fyrste skjær
vandrar ungdomen til møtes med sin
hjartanskjær.

Og den løyndomen som hjarta mitt ber,
han skal kviskrast under Vetterbrauti
her.

Kjære du, Kjære du.
Skal me møtest under stjernehimlen,
du.
Kanskje drøymer me um lukke både tvo.
Lat oss finna ho myrkret her og no.

Dansknorsk tekst Torger

Audunssen.

I høgnorsk målbunad:

Sverre Wetteland.

Årsmøte i Høgnorskringen

Høgnorskringen hev halde årsmøte. På årsmøtet heldt Kjartan Ottosson eit fyredrag um tilhøvet millom Noreg og Island. Ottoson drog fram fleire islendingar som hadde havt nært samband med Noreg oppgjenom tidene. Noreg spelte ei viktig rolla i Islands sjølvstendestrid på 1800-talet. Vestmennene engasjerte seg tidleg.

Serleg verd å nemna er Det islandske handelssamlaget. Laget vart skipa av Henrik Krohn. Krohn sette si æra i at islendingane skulde få handla med Noreg. Lenge hadde Island vore under dansk handelsmonopol (frå 1602-1854) Men etterkvart vart det mogleg for islendingane å driva sjølvstendig handel. Noreg hadde alt i monopoltidi fenge driva handel av treyrke med Island. Den islandske fridomskjemparen Jon Sigurdsson, som fleire gonger kom i hard strid med danskane, hadde eit levande ynskje um samhandel med nordmennene.

Handelssamlaget vart skipa i 1869. Handelssamlaget skaffa seg i 1871 eit eimskip. Når ein veit kor seint norske skipsreidarar tok i bruk eimskip, verka det framsynt av handelssamlaget å setja pengar i eit eimskip. Men skipet vart for dyrt, og denne investeringi førde med seg at handelssamlaget tapte mykje pengar. Det enda med buslit. Dette var eit tung nederlag for Henrik Krohn personleg som hadde sett mange pengar inn i handelssamlaget.

I same tidbolken byrja Bjørnstjerne Bjørnson å markera seg som ein varm talssmann for Islands sak og mot danskane. 5 februar 1870 kjem den fyrste artikkelen i Norsk Folkeblad som Bjørnson styrde. Jonas Lie skal vera den namnlause skribenten attum denne artikkelen. Det vart peika på at danskane hadde vore kortsynte i handelspolitikken og meinka utviklingi på Island. Folkebladet er ute att 18. mars og hevdar at danskane underkjener nasjonalitetsprinsippet og fridoms-

prinsippet. Fleire gonger kjem den norske pressa med innspel. Bjørnson vilde få til ei samanslutning millom Noreg og Island, men denne tanken fann ikkje grorbotn. Islendingane var langt frå samde i alt som vart skrive i Folkebladet, men dei var glade for den store godviljen som vart synt frå norsk hald. Innspeli frå norsk hald vart åtgådde i både Sverige og Danmark og kom Island til god hjelp.

I tidi etter 1900 vart det kulturelle sambandet millom Noreg og Island betre. Bjarni Jónsson frå Vogi umsette i 1906 Haugtussa til Islandsk. På Island fanst ikkje so reitt fåe norske bøker som vart lesne og avhaldne. *Ungmennafélag Islands* vart skipa i 1907 etter mynster frå Noregs Ungdomslag. Det kom ein del islendingar til folkehøgskulen på Voss. Desse islendingane var frå norddelen av Island, og då dei kom attende til Island, vart dei talsmenn for kontakten austetter mot Noreg. Ein av elevane var Snorre Sigfússon 1907-1908.

Sume tok til orde for eit politisk samband på norrønt grunnlag. Hans Reynolds hevda desse tankane under ei rundreisa på Island i 1904. Han uttalte at han "søgte at virke for den norrøne Sammenslutnings-Tanke". Islendingane vart oppgjevne yver det dei oppfatta som norsk kulturimperialisme då nordmennene ved Samlaget byrja å gjeva ut "Gamalnorske bokverk" frå 1907. Dei meinte at dette var å underslå mange av dei islandske skriftene, og dei miste mykje av trui på studnaden

frå Noreg. Det vart ikkje betre av at sentrale norskdomsmenn som Nikolaus Gjelsvik, Torleiv Hanaas og Anders Hovden samstundes gjekk mot islandsk sjølvstende. Frå 1928 endra Samlaget namnet på serien til norrøne bokverk.

Frå 1924 til 1927 var Gudmundur G. Hagalín i Noreg. Han var ein ung forfattar som vart godt kjend med norsk mål og kultur. Han las sers mykje norsk litteratur på folkehøgskulen på Voss. Han vart uvanleg kunnig i norsk mål, og reiste umkring i Noreg og heldt 400 fyredrag i ungdomslag og andre stader der det høvde. Han vann seg stor age for kunnskapane sine i norsk mål.

Ottoson fekk nokre spursmål um islandsk mål og kultur etter fyredraget. Han svara på desse og sa at det var sers mykje tilfang å leggja fram både um islandsk målrøkt og um tilhøvet millom Noreg og Island.

Etter fyredraget var det årsmøtesaker. Høgnorskanken stend sterkt. Det gjekk fram av årsmeldingi. Høgnorskringen markera seg godt i media og fekk reist ordskifte kring normeringspolitikken til Norsk Språkråd i samband med årsmøtet i Norsk Språkråd.

Det er tidarteikn som tyder på at Norsk Målungdom siglar burt frå høgnorskkleidi og kjem på rek mot tankar som gjeng høgnorskanken i mot. Noregs Mållag gjekk på landsmøtet i år ut mot språkrådet og frislepp av anbeheitelse-ord. Men her var det eit sterkt framtak frå Voss Mållag som gjorde utslaget heller enn noko stort framtak frå Noregs Mållag som organisasjon.

Styret la fram ein nyktern arbeidsplan for arbeidsbolken 2000-2001. Håvard Tangen vart attvald til formann. Nestformann vart Olav Torheim. Rekneskapsstyrrar er vedvarande Dag Hagen Berg. Kjetil Aasen og Klaus Johan Myrvoll er no dei andre styremennene.

Lars Bjarne Marøy

Spanande sogebilæte

Av Arne Horge

Leirfuglen, av Berit Vatne Vik,
barnebok 9-12 år, 121 sider.
Samlaget 1999

Det gildaste ved denne bok er at eg kan ikkje lata vera å diktet vidare på soga um Guðrød etter at siste sida er lese. Hovudpersonen er ungutten Guðrød som lever i vikingtidi. Ho som har skrivi boki hentar ein tone frå gamle dagar når ho fortel, og attåt det fortel ho spanande, og difor ser eg Guðrød livs levande framfyre meg når eg les. Berre sjeldan vert det ein uppblesen sogestil hjå Berit Vatne Vik. Men ho kunde ha brukt eit anna tilnamn enn "Hardskalle" på morfarens åt Guðrød, det namnet minner meg for mykje um ein kjend teikneseriefigur frå same tidi.

Med skrivekunsten sin er ikkje Berit Vatne Vik lengje ved å risse upp eit bilæte for meg. På dei fyrste sidone klårgjer ho hovdingsonen Guðrød for lesaren. Bilætet syner fyrst alder og utsjånad, og i drag for drag den kluva han er i millom kunst-narhugen og utferdshugen, og kluva millom ulike haldningar hjå sine nærmaste, og millom nytt og gamalt i sjølve tidi. Men denne evna

til bilætlaging hender det ho brukar til yvermål. Ho gled seg slik ved innskotne forteljingar, bilæte, at hovud-forteljingi kan taka skade endå um det seinare syner seg at det gjeng ein handlingstråd frå bilætet og til hovudfortel-jingi. På denne måten vert det for mange namn å halde greide på, og eg tek til å undrast på um Berit Vatne Vik ogso har sett seg til mål å spegle heile 900-talet i Noreg i fortel-jingi um Guðrød. Men nokon skulemeistertone er det aldri tale um. Bilætet av trælen Styrk skal eg til dømes koma til å hugse serleg lengje.

Samlaget har merkt boki med "frå 9 år". Eg trur det er å taka vel hardt i. Eg trur dei aller yngste lesarane då vilde koma til å leggje boki burt etter nokre sider avdi dei hadde mist tråden. Berre det at Berit Vatne Vik spelar på med fire ætte-leder av Hårfagreætti som glid inn i og yver kvarandre, krev eit minstemål av sogekunnskap som ein ikkje kan vente av ein niåring. Eit fint drag ved forteljingi er at ho aldri romanserer vikingetidi. Karar og kvende går ut og lettar seg i skogakanten.

"Leirfuglen" er fyrste boki til Berit Vatne Vik, og det ligg lang

livsrøynsle attum, for ho vart fødd i Seim i Nordhord-land i 1933, og bur no på Osterøy. Og eg trur at det er nett dei røynde kvinnene i boki ho kjenner mest skyld med, dei som gjeng ut i markji eller i hagen og hentar urtor til helsebot og lækjing eller ein sjeldan gong til ein brå daude. Rett som det er brukar Berit Vatne Vik sjølv kjennskapen sin til blomar til å bygge bru yver den veldige fråstanden i tid millom handling og lesar: "Leirfivelen stod gul ved Fitjarelva, dekte alle ville skrik og brotne sverd." - I det slaget fekk Håkon den gode banesår. - "... den tunge angen av mjødurt og nyslege gras." - Guðrød sat saman med Ingeleiv og såg soli sokk i havet. Bokbunaden til Jens Kristensen har Guðrød til gjest ut or det eventyrlige, og med nærverande hav og himmel, vind og sjø. Det er fint laga.

Språket til Berit Vatne Vik er godt, men i denne forteljingi er ord som "motiv", "ornament" og "safir" små stilbrot. Sjølvsagt rikkar heller ikkje dette ved at "Leirfuglen" sett under eitt er ei høveleg bok å noko større born og ungdom.

Fleip eller fakta?

Av Arne Horge

Velle Espeland (tekst), Mikael Holmberg
(bilæte)
"Den store boka om spøkelse"
(faktabok for born), 128 s.
Omnipax, 1999

Eg meiner denne boki gjev godt yversyn, har ei fullgod bein-grind, dvs. ho kjem inn på alt slags skrymt: Attergangarar, draugar, hekser, nissar, varulvar osb. Men eit hovudlyte ved boki er at ho inkje let denne beingrindi si setja føtene ned på tufti og dimed gjera klårt for lesaren at til ovtru trengst ogso ei tru å stå på. Difor kan nett Bibelen bjoda på ståplass å livs levande daudingar, t.d. i Fyrste Samuels-bok: "Saul sa: Kjære, hjelp meg og henta upp til meg den som eg nemner for deg! ... Kvenna spurde: Kven skal eg henta? Han svara: Samuel. ... Og Samuel sa til Saul: Kyfor hev du uroa meg og henta meg upp?

Berre på sidevegar tek bokskrivaren Velle Espeland upp hopehavet millom

tru og ovtru, t.d. i forteljingi um vampyren Peter Plogojowitz. Der var presten til stades då bygdafolket grov liket av Plogojowitz upp og festa det til jordi med ein pæl gjennom bringa og deretter brende det upp. Og diverre nemner han ikkje med eit ord den heksetru som med grunnlag i kyrkja bokstaveleg tala reid Europa som ei mare. Den siste dødsdomen her til lands fall so seint som i 1685.

I hopehavet millom tru og ovtru fær skrymtet eit spelerom der det kan ta tak i røyndomen vår so me faktisk kan kjenne det på kroppen. Dette burde etter mi meinung ha kome klårare fram når det er tale um ei "faktabok". Til tider gjeng Espeland den motsette vegen og ufårleggjer skrymtet og skriv med for mykje fleip i tonen. Men kanhende fatar me noko av ålvoret når me på side 93 høyrer at ein voodoprest i våre dagar sende ein zombi etter onkel Skrue frå Andeby midt i vårt eige tilvære.

Forlaget meiner at "Den store boka

om spøkelse" høver åt born 12 år og eldre og kanhende kan lesast med utbyte av vaksne med, og det er eg heilt samd i. For min eigen del tykte eg det var ei lærerik bok, og mange av skrymtesogone er gode, best ho um attergangaren i prestegarden ved Hoff kyrkje på Toten. Og språket flyt lett på eit noko samnorskprega nynorsk, men sume stader skulde språket vore betre gjenomarbeidd for å få luka ut slarv, t.d. "då"- "når" samanblanding, og "brur" - "brud". Diktet til André Bjerke er for lettint, medan det vert betre to i versi når salmediktaren B.S. Ingemann tek steget til hi sida og skriv um skrymt.

Teiknaren Mikael Holmberg har laga meir enn 40 bilæte åt boki, og han har teke oppgåva på ålvor og gjort vel ifrå seg. Største vansken for Holmberg er å få frisk framdrift inn i bilætet når det trengst. Me ser det grant på side 59 der den tunge stalloen med liket yver oksli

til side 8

Henrik Krohn

Av Anton Aure

Anton Aure var sers kunnig i nynorsk boksoga. Han laga yversyn yver nynorske bøker fram til i millomkrigstidi. I dette stykkjet frå 1921 gjev han ei stutt livsskildring av Henrik Krohn, mannen som skipa Vestmannalaget.

Norske ungdom, eg vil fortelja deg um ein mann. Eg vil fortelja deg um ein av dei nordmennar eg er mest glad i. Aldri hev eg set honom; for han var død nokre år fyrr eg vart fødd; men likevel held eg av honom som min beste ven. Og kvifor? Jau, fordi denne mannen var ein av dei mest eldhuga idealistar eg veit um. Fordi han stod hughel i striden og gav sitt hjarteblad for den saki eg er glad i. Fordi han aldri sveik eller vingla, men stod trufast fremst i bardagen alt til han seig attmed merkestongi. Difor elskar eg honom.

Henrik Krohn heitte mannen, og det er meir enn 40 år sidan han døydde, so ungdomen no veit lite um honom og det verk han gjorde. Men ein gong var han hovdingen for den vesle flokken av unge vestlendingar som tok upp Ivar Aasens stortanke: å reisa uppatt det fagre klangreine norske målet til skriftmål i Norig i staden for det innførde danemålet.

Flokken var liten den gongen, og striden var beisk og hard. Difor var det ogso sume som trøytna heller snart og gav upp i vonløysa. Henrik Krohn kunde ogso verta hugsår og sliten og modlaus kanskje; men aldri gav han upp.

Sjå på biletet av Henrik Krohn. For ei fager åsyn! Det fine reinskorne andletet med den kläre, høge panna og det store, vakre skjegget, men framum alt dei vene, livfulle augo! Det er reint so eldhugen lyser or deim. Ja, der er adel yver dette andletet, det speglar av ei fin ånd og ein høg intelligens.

Krohn var ogso ein fin diktar, og han hev skrive mange ting som ungdomen vil lesa med hugnad. Eg veit nok at ettertidi ikkje vil rekna Krohn for nokon stor diktar; men me hev bruk for dei smålikso vel som dei store. Det hender jamvel stundom at einkvan av dei «små» diktarane kann skriva reint vedunderleg vene ting. Krohn høyrd til bonderomantikarane, og romantikken er ikkje mykje vyrd no for tidi. Men ungdomen er glad i det som er fagert og vil gjerne lesa noko som kann lyfta hugen mot dei ljose høgder. Sanneleg, ungdomen hev godt av ein gong imillom å taka seg eit laug i den «solljose bonderomantikken», etter all den kvardagsgråe realisme no for tidi, der ein mest aldri finn helg og høgtid. Livet er no ikkje berre gråvær og myrkesskodde

heller.

Millom det Krohn hev skrive, skal eg nemna den ljose, vene forteljingi «Svalheimsfolket», som ikkje er stort ringare enn bondeforteljingane av Bjørnson og Janson. Dessutan dei lange forteljande diktia «Svein og Gudveig» og «Geirstad-Trond», og so alle dei fine lyriske diktia. Skrifter av Henrik Krohn er utgjevne i ei stor ven bok og kostar berre fire kr. Den boki burde norskhuga ungdom eiga. Me unge hev grunn til å gleda oss yver diktaren Henrik Krohn, men likevel er det målmannen, den store idealisten, som er oss kjærast. Han var ruddningsmannen og vegbrøytaren på Vestlandet. Han fekk skipa det fyrste mållaget i landet; han streva seint og tidleg med munn og penn, gav ut blad og bøker so folk skulde lesa seg glade i sitt eige mål. Um dette arbeidet hans skal eg fortelja meir nedanfyre. Dessverre kom ikkje fruktene so snart han hadde tenkt, og han fekk mange såre vonbrot.

Då eg i fjar sumar stod på gravi hans på Sogndals-kyrkjegarden, var det med ei kjensla av høgtid, og hugen min var fylt med vyrndad og takk. Dersom Henrik Krohn no kunde «sjå attpå jordi», og sjå kor langt hjartesaki hans hev vunne på Vestlandet, då veit eg visst han vilde gledda seg storleg og tykkja det hadde muna godt. Visseleg hev me enno langt att fyrr folket vårt vert eitt folk - eit verkeleg norsk folk, og striden er enno tung og seig. Men tenkjer me på korleis det såg ut i 1860-åri, so lyt me vel segja framgangen er større enn kunde vera.

Henrik Krohn høyrd til morgonmennene i den nynorske fylkingi, og han drøynde stort um sitt folk og sitt land. Men han var ingen dådlaus drøymer. Strid og arbeid var hans liv. Dei store draumane øydelagde honom ikkje i det praktiske liv heller. Då han budde i Sogndal, var han t.d. ein framifrå hagebrukar, fekk mange premiar og mykje ros. Ein sann nordmann var han, og norsk ungdom hev mykje å takka honom for, denne hugheile stridsmannen for norskdom i Noreg.

* Kristofer Janson, som var hjartevennen til Krohn, skreiv i ei skildring av honom: "Det er umogelegt å skriva målstrævet si saga her i Norig, minders ein og må nemna Henrik Krohn. Han var snjoplogen fyre strævet på Vestlandet. Eg må alltid sjå honom sitjande i ein båt i andror og vera einaste mann i båten. Der sit han kipen og kåt og syng, medan han dreg på årarne. Og fram gjeng det, so det fyssar um stamnen. Men so vert straumen sterkare og karen trøyttare. Han turkar skal-

len sin, sputtar i nevarne og ser seg ikring, um han ikkje snart er framme. Han spenner i tilja og slit på; men so sig armarne, han lyt leggia til hamnar, so mykje han fær kvila litet. Han ser seg modlaus ikring, for det er endå langt att. Og han orkar ikkje meir." Ja vegbrøytar og ruddningsmann var han. Det er vel knapt nokon annan einskildmann som hev gjort so mykje for målsaki på Vestlandet i den fyrste tidi som Henrik Krohn. Han fekk i stand Vestmannalaget og var lenge formann der, og han fekk i gang den fyrste tidsskrifti på norsk mål; han var reint utrøyttande i arbeidet.

Henrik Krohn var fødd i Bergen den 10de mai 1826. Far hans var kjøpmann og konsul, Wollert Krohn. Han var av ei sers gåverik ætt; soleis hadde fleire i ætti vor te namnspurde kunstnarar. Då Henrik var åtte-ni år gammall, flutte foreldri til Stend i Fana, til den garden som no er landbrukskulegard. Her voks han opp og leika i lag med strilegutar og strilegjentor til han var 16 år. «På den visi vart eg meir bondegut enn bygut, noko eg takkar Vårherre fyre, som lagar alt til det beste», skriv han sjølv. Mori vilde helst han skulde studera; men han sjølv hadde hug å verta sjømann. Han gjorde ogso ei utanlandsferd; men so var han so plåga av sjøsykja at han leid fælt vondt på denne ferdi; og han skyna at han dugde ikkje til sjømann.

Då han kom heimatt, var det kome meir ålvor i honom, og han tok til å lesa og vilde verta ein dugande handelsmann. Dessutan las han ogso Norigs soga og naturkunna. Soleis kom han til å eigna til seg gode kunnskapar, so ynsket til mor hans gjekk på ei vis i uppfylling likevel. «Og etter som eg no trur på den beste måten», segjer han sjølv. «Kannhenda hadde eg i studerat storlæte vendt meg frå mitt land og folk, som so mange større karar enn eg hev gjort. No er det mi største gleda um sumaren å draga ut til folket mitt og studera livet, både det stygge, som eg no gjerna vilde få burt, og det gode trufaste, som eg so gjerna vilde skulde aukast meir og meir».

Foreldri til Krohn døydde i 40-åri av kolera, og i 1846 tok han til som handelsmann i Bergen. Han var ein umtenkt mann, og det gjekk godt i mange år; men i 1858 kom det ei stygg krisa som knekte so mange handelsmenn, og Krohn laut slutta han òg. Det var tunge tider; men det som meir enn noko anna hjelpte til å halda honom uppe no, var elskeni til det norske målet.

I desse åri finn me Krohn i den vesle målfylkingi som samla seg kring Jan

Til side 14

Sagt:

Færøysk sjølvstende

Ingen har større plikt enn Noreg til å støtte Færøyane på vegen til ei forhandlingsløysing med Danmark som ikkje luktar av kolonialisme, og ingen har større historisk rett enn Noreg til å bidra til at kolonitida får sin ende i Norden òg.

Dag og Tid nr. 43

Det danske herrespråket

"Ja, dette skal dei lastast for, bygdefolket her i landet, at dei halde fast på dei gamle norske ordi, at dei ikkje har vore so kjappe til å ta etter det danske herrespråket, dette skal dei lastast for og verta hædde og hundsa for. Slik er det med sume, dei har vorte krye av sitt trælemerke."

Olav H. Hauge 1987, frå dagbøkene ved Lunden Dag og Tid 5. oktober

Ein meir konsekvent nynorsk

Men alle elevar har krav på lærarar som kan faget sitt, og som kan bruke moderne metodar, dersom det er det som vantar. Ein meir konsekvent nynorsk, etter slike retningslinjer som Ivar Aasen brukte ikkje framkomen ved kompromiss mellom lekmenn i Språkrådet, ville sjølv sagt vere lettare å lære for alle.

Kåre Lunden. Dag og Tid 5. oktober

Arkaisk nynorsk

Og i eit fjernsynsprogram Ingolv Håkon Teigen hadde i vinter med den tidlegare frontfiguren i Nei til EU, så sa denne nei-dronninga som kjempa so iherdig for "dei nasjonale verdiene" at språket i ei kjend nynorsksalme var arkaisk. Det var ei salme Peter Hognestad hadde omsett frå tysk til vanleg vestlandsk nynorsk.

Trygve Lande, Dag og Tid, 31. august

I-formi

I-formi skil seg ut, og det er det ein bunden artikkel skal. Skjera ut, markera, ikkje klabba til eller runda av.

Olav H. Hauge februar 1960

Samnorskpropaganda hos Torp & Vikør?

Av Arne Torp

Det er alltid moro å sjå at folk les og diskuterer det ein har skrive - all PR is good PR, som dei seier som har best greie på det. Og når sjølvaste formannen i Høgnorskringen, Håvard Tangen, ofrar eit heilt føredrag på ei lærebok ein har vore med å skrive, er det all grunn til å kjenne seg heidra (sjå Vestmannen nr. 5 s. 6-7 og nr. 7 s. 5-8).

Likevel blir eg alltid litt såra og vonbroten når eg les det dei unge og reine av hjartet skriv om boka til Lars Vikør og meg, for dei seier sjeldan noko om min del av boka! Dette er altså ikkje noko svar til Håvard Tangen - det tek nok Lars Vikør seg av sjølv om han synest det trengst. Derimot vil eg gjerne minne om eit par punkt i min bok om den indre målsoga som eg nok meiner burde vore ei positiv overrasking for tradisjonalistar innanfor nynorskleiren i ei bok skiven av "two fullblods samnorskbar" (Tangens nemning).

Inkonsekvent normering av "stum" d

På s. 71-72 står det at orda tid og li og død og sau "burde" ha vore rimord i skrift - dei rimer jo i uttalen (tid og lid, daud og saud på Søre Sunnmøre; i resten av landet: ti og li, dau og sau). Og grunnen til denne inkonsekvensen er det at tid og død er overleverte gjennom dansk skrift, medan dei to andre orda er tekne opp frå "d-lause" norske dialektar. Dette står med reine ord i "samnorskbooka". Den som vil, kan sjølv sagt lese dette som ein implisitt kritikk av den gjeldande norma (men det står ikkje i boka).

frå side 6

og lysande augo har livsens dåm yver seg, og hunden som lettføtt diltar ved sida av er stillestandande.

Til vegvisar gjennom boki har Mikael Holmberg teikna ein viking. Um dette er funne på einast av teiknaren, veit eg ikkje, men kva denne vikingeskapningen har med innhaldet i boki å gjera, fær eg ikkje tak i. Dette saman med dei andre atterhaldi er med til å gjera ei godt brukleg bok meir laus i fisken enn naudsynt.

Inkonsekvent normering av stum t

På s. 81 finn me denne oppgåva:

Korfor trur du ein skriv *huset* (med "stum" t) men (har) *funne* (utan t) på nynorsk? (Dette spørsmålet er litt lurt. Tips: Prøv å uttale dei to orda på bokmål og sjå om du blir noko klokare av det!)

I boka finst det også fasitsvar på spørsmåla, og i fasiten til dette spørsmålet står det ein god del som godt kan lesast som ein implisitt kritikk av nynorsknormeringa etter Aasen, men eg skal nøye meg med å sitere sluttssatsen, som er slik: "Her kan ein altså seie at uttalen på bokmål har vorte avgjerdande for skrivemåten på nynorsk!" (Dei som er interesserte i å vite korfor og korleis, kan slå opp på s. 322 i Torp & Vikør: Hovuddrag i norsk språkhistorie - det var tekstreklamen.)

Håvard Tangen hevdar i konklusjonen at dei som les denne boka, blir "upplærde i samnorskt målsyn og sogeskyn". Etter mitt syn burde han lese heile boka, også slike avsnitt som dei to eg nett har sitert frå, før han feller ein slik dom. Men elles har han sjølv sagt heilt rett når han seier at folk gjer klokt i å ikkje lite på "noko slag nøytral objektivitet i norskfaget". Så når får me så ei ny norsk språkhistorie sedd frå høgnorsk synstad - eller er det slik at etter Indrebøs målsoge ville eit slikt prosjekt vere som å hoppe etter Wirkola?

Høgnorskringen

Høgnorskringen er ein landsdekkjande ring som vil reisa nynorsk i sitt «beste lag» (Aasen). I høgnorsknamnet ligg programmet. Open for alle som er samde i grunntanken.

Ringa er med i Ivar Aasen-sambandet. Årspengar kr 50,-.

Skriv til:

Høgnorskringen
Grensa 8, 0159 Oslo

Telefon 22 33 68 10

Postgiro 0530. 49 45119

e-post:

havard.tangen@oslo.online.no

Parallelklasseseminar i Oslo

Saman med Oslo mållag skipa Bondeungdomslaget i Oslo til eit dagsseminar um nynorske parallelklassor laurdag 14. oktober. Dette var i samband med kulturvika deira, FaniBULen. Bakgrunnen for seminaret var millom anna den uroi som hev vore etter at det ikkje vart parallelklassor med nynorsk korkje i Oslo, Bjørgvin elder Nidaros i år. Tilskipararne ynskte å samla folk frå heile landet til å koma med røyslør og ordskiftast um strategiar for arbeidet frametter. Det var um lag 25 frammøtte frå ulike luter av landet, men mest frå Oslo.

Fyrste innleidare var Oddny Ueland. Ho hev arbeidt mykje med å skipa parallelklassor i Stavanger og Sandnes dei seinste åri, og tala ut ifrå røyslør ho hadde med kva for argumentasjon som kunde nyttast andsynes foreldri. Viktugast av alt meinte ho var å standa fram som ein truverdig person, og at ein freistar å skapa tillit. Ein kann gjerne vera personleg og fortelja um sitt eige tilhøve til språk.

Ueland meinte det er viktig når ein argumerterar for nynorsk å syna samanhengen millom språk og identitet. Språket segjer mykje um kven du er og kvar du kjem frå. Ho hadde argumertera mykje ut ifrå talemålsnærleik. Andre argument ho nemnde var at det er lettare å gjennomføra den fyrste lese- og skriveupplæringi på nynorsk, at borni vert målmedvitne og nyfikne på sitt eige mål, at dei vert byrge av målet sitt, samstundes som dei utviklar meir språkleg toleranse, og at dei i større mun fær lut i den norske kulturarven.

Ueland nytta høvet til å koma med åtak på den tradisjonelle nynorsken. Då ho var ung og lærde nynorsk i Brumundalen, totte ho det var unaturlegt at dei laut skriva ord som 'brigda'. Nynorsken den gongen låg langt frå talemålet. - "Men det gjer han ikkje no lengre. No fær ein leggja honom upp mot dialekten", hevda ho og meinte det var ei stor vinning. For eigi reikning vil eg leggja til at eg undrast på korleides ein kann vinna fram med eit mål når ein mismäter den tradisjonen dette målet stend i.

Næste innleidare var Ingeborg Mjør. Hennar utgangspunkt var at parallelklassearbeidet byrjar alt i barnehagarne. Det er medan borni er i fyrrskulealder at målvalet vert gjort. Difor er det viktig å sleppa til i barnehagarne med informasjon og koma i dialog med foreldri tid-

legt. Eitt problem er at barnehagarne hev strenge restriksjonar på slikt som vert sett på som reklame og propaganda, og informasjon frå mållaget vert ofta sett i den båsen. Dette kann ein bøta på med å byggja opp netverk av folk med nynorsk-sympatiar og som hev born i alderen 0-6 år, og få deim til å arbeida andsynes vener og kjende.

Mjør sette sprjeteikn ved noko av argumentasjonen målrørla nyttar. Ho peika millom anna på at mange elevar hev vanskar med å skriva rett nynorsk. Dei slit både med rettskriving og ordtilfang, og det finst mange lærarar som er lite dugande både til å læra burt og å forsvara nynorsken. Det er holder ikkje soleides at nynorsken absolutt er det språket som ligg nærest talemålet lenger. Jamvel um ikkje uppgåva å aktivistarne er å spreida uro, bør me ikkje bagatellisera problemi, sagde ho.

Mot slutten av innledingi kasta Mjør fram tanken um nynorske privatbarnehagar - "kulturbarnehagar" - der ein kunde skåna borni for mykje av det kommersielle rasket dei vert bodne, og i staden gjeva dei solid nynorsk-kultur. Dette meinte ho kunde ha vore eit godt rekrutteringsgrunnlag for nynorskklassor, men Mjør konkludera med at det heile var relativt unrealistisk.

Ingar Arnøy lagde fram ein triårsplan for parallelklassearbeidet i Noregs mållag. Han gav først ei stutt attersyn på soga. Eit av hovudpoengi hans var at det ikkje er nokon språklege grunnar til at nynorsken ikkje hev framgang; det er dei ytre vilkåri i samfundet som er avgjerande. Soga er ikkje ferdugskrivi, og det er fullt mogeleg å brigda stoda. Han meinte at ein fram til no hadde havt two hovudproblem i parallelklassearbeidet: skort på informasjon (propaganda) og skikkeleg organisering.

Arnøy sagde at dei nynorske parallelklassorne i dag berre er symbolske. Skal ein brigda på dette må ein setja seg høgre mål for arbeidet, og han meinte at eit høveleg mål kunde vera 5 nye nynorskklassor i kvar av dei største byarne kvart år frametter. Eit tiltak for å få meir fart på arbeidet som mållaget hev dryft, er å skipa "Foreldreaksjonen for nynorskklassor". Namnevalet er inspirera av den storstila aksjonen mot samnorsk på 1950-talet. Mållaget ynskjer på denne måten å

Ein innringjar reagerar på ein notis i siste nummeret av Norsk Tidend. Her fær me høyra at Noregs Mållag hev laga vervebrosjyre som har gått ut til alle medlemene i Senterpartiet. Vervebrosjyren hev Per Borten på framsida og legg vekt på dialektargumentasjon. Til slutt i notisen stend det at Noregs Mållag vil halda fram med dei andre partii. Dette trur eg ikkje noko på segjer innringjaren. Mållaget hev bunde seg upp til eit politisk parti. Hadde dei meint ålvorleg å nå ut til alle partii med same bodskapen, ville dei ha starta med alle og ikkje med eitt. Det er ikkje noko gale i å verva folk i Senterpartiet, men mållaget må ikkje verta einsidig. Dessutan er det det nynorske litteraturmålet som må koma først og ikkje dialektargumentasjonen.

gjera nynorske parallelklassor meir til ei sak for foreldri, i staden for at det berre er målrørla som syslar med det, slik det er i dag.

Siste innleidare var Inger Johansen, som det seinste året hev vore skulemålskrivar for BUL Oslo. Ho hev serlegt havt andsvar for parallelklassearbeidet på Sagene skule, og tala um korleides ein kann få elevarne som gjeng i nynorske parallelklassor til å halda på nynorsken seinare i livet, og kann henda gjera dei til målfolk. Ho sagde at målrørla hev fylgt opp elevarne alt for därlegt, men meinte at det fanst eit stort potensiwal.

Det er tri ulike målgrupper for dette arbeidet: borni, foreldri og lærararne. Johansen sagde at me må gjeva borni ein identitet knytt til målrørla og "nynorskverdi". Det er eit stort fråfall til bokmål millom dei nynorskelevarne som no hev kome yver i ungdomsskulen. Dette syner at argumentet um at

Til side 11

Meir um morskyrkja

I Vestmannen nr. 6- 2000 hev mag.art Eyvind A. Dalseth eit bladstykke um morskyrkja, eller den katolske kyrkja som ho dessmeir heiter Sjølv konverterte eg til katolisismen i 1976, og eg hev ikkje trega einminutt sidan. Men lat det endeleg vea sagt, det var ikkje noko uppgjer med den norske statskyrkja som eg hadde vore medlem av til då, jamvel um det var visse drag ved Martin Luther som eg havde vandt for å godtaka.

Det som serleg låg meg på sinnen den gongen, og som framleis gjer det, var synet på sjølve kyrkja. På same viset som ein stat må hava ein konge eller president, eit skip må hava ein skipsførar, ei verksemid ein disponent eller direktør, so må ein vitig skipnad som ei kyrkje og hava ein øvste leidar, det vil innan den katolske kyrkja segja ein pave. Som Dalseth nemner, so er paven etterfylgjar åt apostelen Peter. Grunnlaget for dette finn me i Den heilage Skrifti. Peter er ein slags leidar for hine læresveinar, og ved upprekningi av desse vert han alltid nemnt først. I Matt. 16. 13 ff. vert han den steinen som Kristus skal byggja si kyrkje på. Same staden fær han lykjemakti, at det han bind på jordi, skal vera bunde i himmelen, og det han løyser på jordi, skal vera løyst i himmelen. Det vil segja at han fekk fullmakt til å leggja ut læra og lysa i bann. I folketru i hev dette vorte til at Peter er ei slags portvakt i himmelriket. Slapp ein berre framum honom, ja so var ein berga.

Vårherre må hava sytt därleg for sine dersom dette berre skulde gjelda so lenge Peter var i live. Og sonen hans segjer dessutan ein stad at han ikkje vil etterlata deim farlause, men han skal senda deim ein annan talsmann når han sjølv er faren til himmels.

Annanstad, i Joh. 21.15 ff. segjer Kristus etter morgenverden at Peter skal fø lombi og sauene hans. I sum, Peter er den kletten ein byggjer

kyrkja på jamvel um han sveik då det stod på som verst. Midt i svikjet kan det for ein vestmann vera forvitneleg at Peter ikkje vart trudd avdi målet røpte honom. Det er likt til at humoren trivst under dei syrgjele-gaste og barskaste tilhøve.

Peterskyrkja i Roma er sjølve midstaden for morskyrkja. Denne kyrkja skulde etter tradisjonen vera bygd yver gravi åt Peter. Ikkje alle tok dette for sjølvgeve. Pave Pius 12. sytte so for at det vart sett i gang utgravingar under denne kyrkja. Arkeologane kom fram til at ein med 95% visse kunde stadfesta at tradisjonen bygde på den røynde gravi åt Peter. I dag er det mogleg å ganga ned i Krypti åt Peter.

Ein skal samstundes åtgå at pavedømet hev yverlevd alle konge-ættene i Europa, hohenzollarane, hohenstaufarane, habsburgerane, Valois, Orleans, Tudor og mange fleire. Eller som det vert sagt av fleire historikarar: Dei nemnde konge-ættene er som frå i går å rekna likna med pavedømet som i um lag 2000 år framleis stend ved lag. Ikkje få freistnader hev gjenom soga vore gjorde for å styrtा pavedømet utan å lukkast. Jamvel utlægdi i Avignon førde til sist til at paven kom attende til Roma. Napoleon freista det same utan å lukkast.

Der finst mange serhåttar med den katolske kyrkja. Ein kann ikkje utdjupa alle desse i eit stutt bladstykke her og no. Eyvind A. Dalseth nemner sakramenti. I den katolske kyrkja hev me sju sakramenter, dåp, kommunion, (nattverd), ferming, (konfirmasjon), brurevigslle, prestevigslle, skriftemål og sjuksalving, (dette siste kallast Den siste Oljen fyrr i tidi, altso salving når ein er sjuk, eller olje på daudslægjet). At brurevigslle er eit sakrament, fær dei fylgjone at ekteskapet er uuppløyseleg so lenge den eine eller båe ektepartane er i live. Umgripet sakrament er å definera som at eitkvart gjort med jordiske middel fær fylgjor i himmelen, j.fr.

det som er sagt ovanfor um lykemakti åt Peter og etterfylgjarane hans.

Som det òg vart hevd i den nemnde artikkelen, so skar Luther talet på sakrament ned til two, dåp og nattverd. Når det gjeld det siste, so etter katolsk teologi er det verkeleg vorte til Kristi lekam og Kristi blod etter at presten hev sagt innstiftingsordi, og som berre ser ut som brød og vin. Soleis finst det alltid noko brød og vin i eit skåp ved altaret i katolske kyrkjer slik at dei truande kan koma inn og beda i nærlieken av Kristi lekam og blod.

Ein annan serhått er at me ærar heilage menner og kvinner, dei s.k. helgenane. På luthersk hald vert det hevd at dette er fullstendig ubibelsk, men det er det ikkje. All heilagdom krev ære, segjer Den heilage Skrifti fleire stader. Det er heller ikkje rett å hevda at me bed til helgenane. Men ender og då kjenner me oss for ringe til å beda beinveges til Gud, og då er det bateleg å beda til ein helgen um å ganga til forbøn for oss. Det er då godteke på luthersk hald at me skal beda for kvarandre.

Fremst av alle helgenane hev me Maria móy. Då hev eg hug til å visa til kva evangelistane skriv. I Lukas 1,35 segjer engelen Gabriel etter at Maria er vorti vis med at ho skal føda Frelsaren. *Den heilage Ande skal koma yver deg, og krafti åt den Høgste skal skyggja yver deg.* I vers 30 : *Ver ikkje redd, Maria du hev funne nåde hjå Gud.* I vers 48 segjer Maria til frenka si Elisabeth: *Han tenkte på si ringe tenestekvinna.* **FOR FRÅ DENNE STUNDI SKAL ALLE ÆTTER PRISA MEG SÆL.** (Bibelsitat er frå bibelutgåva etter Ragnvald Indrebø, 1938).

Frå trusumboti i 1537 fram til 1843 var den katolske trui forbodi i Noreg. No må ingen tru at det var religiøs lengt som valda trusumboti. Kassa åt kong Kristian 3 i København var tom etter den s.k. Grevefeiden 1533-1536, og då låg

til side 11

frå side 10

kyrkjegodset lageleg til for konfiskasjon. Dessmeir havde kongen lånt mykje pengar av kyrkja, og det var ein måte å sanera gjeldi på. I Noreg gjekk reformatorane heller hardt fram. Alt kyrkjegods vart kverrsett, heilage kar av gull og sylv, jamvel Heilag Olav sitt skrin, vart ført til København og smelta um. Bøker og verdfulle skrifter vart brende, noko som elles vilde koma etterslektene til gode. Likevel tok det i alle høve resten av hundradåret fyrr den gamle trui var rudd ut, ja i avstengde bygdelag tok det hundre år til. I Røldal heldt gamletrui seg like fram til 1835, og til kvar jonsoknatt vart det valfarta til Røldalkyrkje. A.O. Vinje hev eit forvitneleg dikt um nett dette.

Also, i 1843 vart det på nytt lag tillate å vera katolikk i Luther-Noreg. Det byrja med at ein fransk konsul vilde hava barnet sitt døypt etter katolsk skikk. Og det fekk han til sist. Men det hev likevel ikkje alltid vore like lett å vera katolikk i det protestantiske Noreg. Det fekk Lars Eskeland røyna då han i 1925 konverterte til den katolske kyrkja. Han vart regelrett sparka frå stillingi som styrar ved Voss folkehøgskule. Og det jamvel um han var god nordmann som nokon, vestmann og medlem av Norsk Måldyrkingslag. Fullt so ille gjekk det ikkje med Sigrid Undset. Like fullt, inntil 1956 sette grunnlovi forbod mot at jesuitane skulde ha tilgjenge til Noreg.

Ein vestmann lyt vera kjend med

salmen "Leid milde Ijos" etter John Henry Newman, (1801-1890), i norsk målbunad ved Peter H. Hognestad. Newman var prest i den anglikanske kyrkja i England og verka i universitetsbyen Oxford. I parentes: Den anglikanske kyrkja reknast som protestantisk, men er likevel ein slags millomting av protestantisme og katolisisme. John Henry Newman sette seg ned og skreiv denne salmen.

*Leid milde Ijos igjenom skoddeeim
Leid du meg fram.*

*Eg gjeng i myrke natt langt frå min
heim.*

Leid du meg fram.

*Før du min fot; eg treng ei sjå min
veg.*

*So langt og vidt, - eit steg er nok å
meg.*

*Du veit det vel, eg bad ei alltid so :
Leid du meg fram.*

*Eg vilde velja sjølv min veg, men so :
Leid du meg fram.*

Eg vilde liva vilt, var stolt og strid.

*Og stor i mod,- å gløym den där-
skaps tid.*

*Di makt hev signa meg, då veit eg
visst.*

Du leider enn.

*I myr og fjell og heid og so til sist
ein morgen renn.*

Då til meg smiler engleåsyn blid.

*Som eg hev elska fyrr, men mist ei
tid.*

Etter Newman havde skrive denne

vakre salmen, gjekk han på vitjing til ein katolsk prest og konverterte til katolisismen. Han vart i 1878 nemnd ut til kardinal, det vil segja at han kunde vera med på val av pave, jamvel stilla til val sjølv. Men no gjorde han ikkje dette siste.

I dag er det umlag 40 000 katolikkar i Noreg. Talet syner auke for skuld innvandring, men nordmennene utgjer grunnstomni. Men utlendingar hev ført mykje godt inn i den katolske kyrkja i landet vårt. Det er katolske kyrkjar i dei fleste største byane i Noreg. Kyrkja i Noreg er delt inn i tri bispedøme, Oslo, Trondheim og Tromsø katolske bispedøme.

Forvitneleg er det å tenkja på at dersom ikkje trusumboti ,eller reformasjonen, hadde kome til Noreg, hadde me vel havt eit nasjonalmål nær opp til det islandske og/eller færøysk. Det var reformatorane som tredde norsk-dansken ned over hovudi våre. Kyrkja havde til dess vore den som havde halde uppe det norske skriftmålet, og når denne kvarv, kom målet i forfall og vart etterkvart uskjønleg. Det var fritt fram for dansken, og etter kvart vart godt bibelspråk jamgjødt med påre dansk berre med visse norvagismar. Dette bibelmålet vart identisk med Kanann språk, det målet Jesus og læresveinane hans tala, og det var synd å brigda på dette. Der er lågkyrkjelege lutherske kristne i det sosialdemokratiske Luther-Noreg som meiner det den dag i dag.

Sverre Wetteland

frå side 9

eleverne fær betre karakter i både hovudmål og sidemål dersom dei gjeng i ei nynorskklassa, er eit for tunt grunnlag å byggja på for målrørsla. Me må gjeva borni positive upplivingar knytte til nynorsk, meinte Johansen. Eitt konkret tiltak som ho nemnde, var å taka med elevarne på framsynningar i Det norske teatret. Johansen strika under at det skal lite til for å glede småe born.

Foreldri åt nynorskelevarne er ei lite einsarta grupper. Det ymsar um dei er målfolk eller ikkje, og um dei skriv

nynorsk sjølve. Nokre kann ikkje nynorsk so godt og hev problem med å hjelpe borni med skulearbeidet. For desse kann det vera gagnlegt at målrørsla skipar til skeid i norsk. Andre tilbod kann vera kulturveldar og andre tilskippingar i lokale mållag, kveldar med presentasjonar av nynorsk barnelitteratur og tinging av Dag og Tid og Syn og Segn.

For lærararne gjeld mykje det same som for foreldri. Johansen strika under at lærararne åt dei nynorske parallelklassorne gjer eit sers viktigt arbeid, og at målrørsla må arbeida for å knyta deim

nærare til seg. Dei hev millom anna vore til god hjelp i samband med sidemålsordskiftet i Oslo i haust.

Utanum innleidingarne var det ordskifte, og det var dugurd på Kaffistova. Alle som var på seminaret såg ut til å vera nøgde med dagen, og vonlegt fekk mange av deim henta kveik og idear til arbeidet for nynorske parallelklassor på heimstaden sin.

Klaus Johan G. Myrvoll

Sidemålpågangen

Av Håvard Tangen

Det byrja mest som eit agurknyhende i summarheten i Oslo - men so voks saki til nye høgder både i media og den politiske verdi.

Bård Folke Fredriksen, skulebyråd i Oslo, gjorde framlegg um at elevane i den vidaregåande skulen i Oslo skulde "få sleppa" nynorsken. Grunngjevingi er at elevane treng all den tid dei kann få til å samla seg um å læra seg hovudmålet sitt. Høgremannen fekk uventa studnad frå SV- og Arbeidarparti-hald, og med det hadde saki teke ei ny og uviss vending. Eit gamalpopulistisk utspel som år ut og år inn hev kome upp i Unge Høgre-krinsar, såg ut til å finna breid uppslutnad millom osopolitikarane.

Som ein spyrr fær ein svar

Det er sers lite nytt å høyra frå sidemålsmotstandarane. At haldningane til den påbodne stilten i nynorsk ikkje er serleg gode, treng me ikkje leita lenge etter å finna vitnemål um. Motviljen mot nynorsk er so inngrodd at ein treng mest ikkje gjera greida for argumenti sine når pressa spyrr. "Jeg har ikke bruk for det!" og "Hvem går rundt og prater nynorsk her i Oslo, da liksom?" var svari Aftenposten fekk då avisa loddar stemningi på Nordstrand vidaregåande skule. Og journalisten spurde ikkje um meir, for han hadde fenge det svaret han ynskte seg. Kunnskapsløysa og skorten på sans for soga serkjerner samtidig vår, og folk gjeng ikring med sjølvpålagde skuggelappar og fordumar. Det er det gamle nasjonale såret som ligg under og verkjer enno: Nynorsken skal stemplast og svertast ("vestlandsk", "gamaldags", "bygdemål"), samstundes som bokmålet, brikjande med sine dansklånte fjør, vert sett opp til standard og ideal. Målstriden ovrar seg enno frå tid til tid på yta i det norske samfundet, jamvel um emnet ser ut til å ha trivest best under vasskorpa dei siste tiåri. Motstandet mot nynorskt sidemål syner at bokmålet hev til endemål å leggja

heile landet (kann henda frårekna nokre nordvestlandske reservat) for sine føter. Endå til dei fåtalde timane som vert vigde til slumpesam og sers måtehaldi upplæring i nynorsk i bokmålkulane, er for mykje. Det at nynorsken finst som ei eigi kraft og ein eigen tradisjonsstraum i det norske samfundet, er stein i skoen for deim som vaker yver all "herlegdomen" som enno finst att etter dansketidi.

Ålmenndaning i Noreg

Sidemålsstilen er ingi ideell og varug løysing for landet vårt. Det er ikkje rett som det vert hævdva av sume velmeinte sidemålsforsvararar: Det norske målet er twikløyvt, bokmål og nynorsk, medan norskfaget er eitt. Bokmålet er korkje rein norsk eller dansk, men ei skriftfesting av det halvdanske talemålet til det gamle embetsstanden i Noreg, eit framhald av det skriftmålet Noreg vart styrt med då landet var lydrike under Danmark. Skal norskfaget bera namnet sitt med retto, lyt det gjevast upplæring i norsk, og historisk, filologisk og kulturelt er det berre nynorsken som kann heita norsk, utan etterhald og burtydingar. Difor er nynorsk sidemåsstil eit høve til å setja seg inn i norsk formlæra for deim som hev lote nøgja seg med bokmål so langt i skulegonga si. Då kann dei òg seinare taka spranget opp til nynorsk hovudmål.

Di verre er det fåe som vel den veggen av di fákunna og fordomane meinkar deim i å velja fritt. Skal me tala um ålmenndaning i nokor skapleg meinings av dette ordet, er det berrsynt at nynorsken ikkje kann haldast ute frå norskfaget. Det praktiske nytteverdet med tanke på arbeid i tenesteverket eller andre nynorskbrukande yrkeje sidan hev mindre på seg. Mælestaven for andre fag i skulen er heller ikkje kor mange yrkjessreiner ein kann nyta kunnskapen i, men um faget gjev tilskot til deim på veggen mot å verta "gagns menneske". Lærer du dei grunnleggjande skrivereglane i nynorsk og les utdrag or den nynorske bokheimen, kjem du òg tettare innpå eit mållandskap som bokmålet skoddelegg og løyper undan. Mange les nett nynorske böker av di dei skal skriva målet òg; du

Til side 13

Tilskrifter

Vestmannen

Bladstyrar Lars Bjarne Marøy
Eliasmarken 14, 5163 Laksevåg
Telefon 55 34 33 77

Vestmannalaget

Formann Lars Bjarne Marøy
Eliasmarken 14, 5163 Laksevåg
Telefon 55 34 33 77

Ivar Aasen-sambandet

Formann Dag Hagen Berg
Ivar Aasen-sambandet
Grensa 8, 0159 Oslo
Telefon 22 33 68 10
Heimes.: <http://www.geocities.com/Pentagon/5936/samandet/sambandet.html>

Vestlandske Mållag

Formann Lars Bjarne Marøy
Eliasmarki 14, 5163 Laksevåg
Telefon 55 34 33 77

Norrønalaget Bragr

Formann Lars Bjarne Marøy
Tilschrift som Vestlandske Mållag

Norsk Bladmannahalag

Formann Lars Bjarne Marøy
Som Vestlandske Mållag

Norsk Bokreidingslag

Postbok 684, 5001 Bergen
Telefon 55 31 66 29

Høgnorskringen

ved Håvard Tangen
Grensa 8, 0159 Oslo
Telefon 22 33 68 10
e-post: havard.tangen @ oslo online. no

Norsk Målungdom

Øvre Slottsg. 5, 0157 Oslo
Telefon 22 42 33 00 / nmu @ nynorsk.no

Noregs Mållag

Kirkegata 32, 0105 Oslo
Telefon 22 47 71 00 / Faks 22 47 71 01

IvarAasen-sambandet

Ivar Aasen-sambandet er landssamskipnad å vestmennene og høgnorsk-rørsla. Sambandet arbeider for målupplysning, måldyrking og målreising. Sambandet krev fulle rettar for nynorsk i Noreg, og krev i nynorsk full jamstelling for i-målet som Ivar Aasen valde.

Sambandet hev ei sergjerning i norsk målrørsla; både lag og einskilde kann vera med. Skriv deg inn!

Årspengar kr.50,-

Innmelding til formannen:

Dag Hagen Berg,

Ivar Aasen-sambandet,

Grensa 8, 0159 Oslo

Tlf. 22 33 68 10

<http://www.geocities.com/Pentagon/5936/samandet/sambandet.html>

Giro 0814 20 27 209

Frå side 12

les då gjerne vagnare og meir umhug-samt enn ei bok til rein tidtrøytelesnad.

Kjærleik og godhug til nynorsk kann ikkje vekkjast utan innföring og kunn-skap. Sidemålsstilen syter for å gjeva alle dei norske elevane som hev gjenge glepp av å få fyrsteupplærangi si på nynorsk, eit høve til å leva seg inn i og kjenna bygnad og ibu i eit mål som elles hev funne lite nedslag i nærumrådet dei-ra. Rangviljen mot nynorsken er eldre enn sidemålsstilen; han var fyrstundes ein forsvarsreaksjon frå deim som i nynorsken såg den danske serhatten sin truga, sidan frå den flokken som hev vil-ja berga mest mogeleg danskt mål i lan-det. Bokmålet hev greidt å vinna fram og halda herredømet sitt uppe takk vere næraast uinntaklege "fordomsfestningar" og rangsnudd strategi frå målrørsla (samnorsklinia). Runeberg og Øverland kunde syngja patriotisk på kvar sine mål, men dei gilde kunstverki deira er ikkje utpensla på noko nasjonalt mål med hald i like vel. Det er ikkje emnet det spyrst på, men formi og mynsteret det er sett i. Inkje bokmålsk bladstykkje kann i dag utan brigde setjast inn i ei dansk; til det hev provinsmålet skilt seg for mykje ut. Men det er merkande kor lett nedervde danske ord kjem på papi-ret, medan norske ord og former merkar av uhøgtidsamt svall eller skifte av stil-lægje.

Målreinsing mot det norske

Sume hev gjort det til si livssak å reinsa det norske målet ut or Noreg og set difor inn hovudstøyten mot det punktet der målet stend veikast. Nynorsk riksmål heng nøgje i hop med sidemålsstilen; bokmålet kunde vandelaust ha greidt seg utan. Difor er me ikkje so urolege for at

nynorskelever skal missa bokmålsstilen. Då sidemålsstilen vart innförd i 1907, var det ei fylgia av at nynorsken styrkte seg i samfundet. Dansken fekk snart ei kosmetisk umforming for å verka mindre dansk; riksmålsfolk gjekk og gruna på um endå sterkare lut trongst for å taka upp striden mot nynorsken som fossa og fløynde fram bygdimillom. So kom Moltke Moe på samnorskanken og yvertydde eleven sin Halvdan Koht um det same, og med det fløkte striden seg til. I staden for å få ærleg kappleik millom two greidskorne mål braut det ut innbyrdes strid um skrivemåtar - til meins for målet og målstrævet.

Et stig på vegen vår

Me høgnorskingar er ikkje allstødt like eldhuga for det nynorske målet som elevane møter i skuletimane. Medan dikta-rane på den norsk-danske sida hev synt næringsvit og vart målet sitt i tjukt og tunt, er det høgste mote millom nynor-ske bokskrivrarar å skeia ut med bok-målsstil og endefram anti-tradisjonalisme. Soleis umskaper dei nynorsken til eit vedheng til det rådrikne målet. Fyresetnaden til å koma yver til den høgnorske sida er i alle høve å kjenna nynorsken. Ja, endå til gapet millom tek-ster av Aasen og Garborg elevane les, og det skriftlege målet dei deretter lærer, kann vera kveikjande for ein ung hug som er på leit etter rotfeste i målet. Å gjera nynorskupplærangi valfri er eit utslag av ein kampanje mot nynorsk, som kjem til å sløra til grunnemnet i målstriden og snevra inn horisonten til elevane. Einaste synberre grunnen for ein slik skipnad er å lata folk liva i vill-faringi si um at bokmålet er det norske målet, hev vore, er og skal vera det, heri-frå og i øvelengder frametter.

Frå side 7

Prahls. Det kann òg vera verdt å merka seg at jamvel Bjørnstjerne Bjørnson, som den gongen budde i Bergen, vart dregen med inn i denne ringen. Han let rektor Nygaard umsetja den vesle forteljingi «Et farligt frieri» til landsmål. Men grammatikken kunde ikkje Bjørnson med, og so gav han opp det heile. Men han og Krohn vart varme vener, og dei bytte brev lenge etter at Bjørnson var flytt frå Bergen.

Um lag på same tidi er det også at Krohn råkar saman med Kristofer Janson; og dei to vart vener for livet. Dei var sidan mykje i lag, og dette samværet fekk mykje å segja for dei båe. Med si ljose tru på norskdomen og sin glødande elsk til det norske målet, fekk Krohn stor innverknad på Janson. «Eg hev aldri råka ein mann, som so trugen og barnsken trudde på målsaki som han, og med slik trott stridde fyre henne», segjer Janson. I 1860 hadde Krohn kjøpt ein fyrstikkfabrikk i Sogndal, og seinare kjøpte han også Stedjegarden der i bygdi og flytte dit inn. Her likte han seg so framifrå godt. Dei åri han budde der «millom dei store fjelli og det hugsterke folket var sæle år», segjer han.

I åri 1866-67 gav Krohn ut bladet Ferdamannen, det fyrste målbladet på Vestlandet. Han streva fælt mykje med dette bladet, og han skreiv mykje godt der, so bladet vart friskt og gildt. Han fekk også mange lovord for bladet sitt. Soleis skreiv Vinje svært rosande um det, og meinte at kunde folk venja seg til å lesa eit slikt blad, «so vilde dei vera betre farne enn ved å lesa alle desse tidender som gjeva seg namn av «folkevenner» eller «almuevenner».

Men tingarflokken var for liten, og Krohn laut slutta med bladet. Han var for tidleg ute. Då vart han sturen; men han gav seg ikkje yver i motløysa. Straks etter at han hadde slutta med bladet, lagde han seg i selen med eit nytt strev. Den 21de januar 1868 fekk han skipa Vestmannalaget, det fyrste mållaget i Norig. Her var han då også straks vald til formann, og var det so lenge han budde i Bergen. I Vestmannalaget lagde Krohn ned mykje arbeid; han var den berande krafti der i alle dei åri han var formann. Men der hadde han også nokre av sine beste stunder.

Fra først av var Vestmannalaget helst å rekna for eit gamanlag, der lagsfolki kunde møtast og ha det hugnadsamt. Dei heldt talar, las upp dikt og forteljingar på landsmål, song og dansa. Men det varde ikkje lenge fyrr laget sette ei onnor stemna, og tok til med meir praktisk arbeid. Krohn vilde endå gjera det um til eit politisk-nasjonalt samlag. Politikken vart det

DAG OG TID

Lyser opp i målmørkret!

Ring oss i dag og ting avisa til spesialpris;

199 kroner for eit halvt år!

Telefon: 22 33 00 97

Dag og Tid

Pilestredet 8, 0180 OSLO

Tlf. 22 33 00 97 – Faks 22 41 42 10 – E-post: bladstova@dagogtid.no

Til side 14

ikkje noko av; men so tok han upp mange nasjonale saker. Han fekk laget til å samla inn pengar til minnestenen yver Harald Hårfagre (reist 1872), og han sette fram tanken um å vøla um Håkonshalli og samla inn pengar til det.

Krohn fekk også i stand Det island-ske handelssamlaget, som skulde freista få samhandel millom Island og Norig. Men det gjekk ikkje; for dei fekk ikkje nokon studnad på Island, og Krohn tapte mykje pengar på det. Endeleg må det nemnast at Vestmannalaget i 1870 tok til å gjeva ut tidsskrifti Fraa By og Bygd, den eldste tidsskrifti på norsk mål. Her var det etter Krohn som laut bera dei tyngste byrder. Han styrde tidsskrifti alt til han flytte frå Bergen. Frå 1875 kom det som månadsskrift. Sjølv skreiv Krohn mykje der, mest um naturvitenskaplege emne, og nokre forvitnelege kringsjå som han kalla «Ute og heime». Elles skreiv mange av dei beste krefter i mål-mannsflokken mykje i tidsskrifti, soleis Kristofer Janson, Jon Klæbo, Hans Mo, Andreas Austlid, Olav Loftus o.fl. Endå Krohn hadde so mykje strev med Vestmannalaget og tidsskrifti og mykje anna - det var også han som laut stella alt i lag når framande talarar kom til Bergen og tala i Vestmannalaget - so fekk han likevel tid til å skriva fleire små bøker som han fekk prenta. Fyrste boki hans er «Minne fraa ei Stokholmsferd», som kom ut i 1867. Det er minste parten av denne boki som fortel um Stockholm; meir er det um ferdi hans gjennom Norig og Sverike, ei rad med fine, målende naturskildringar, og vers innimillom. Her fortel han um ei vitjing på Sagatun folkehøgskule hjå Herman Anker, og um Asker seminar og Nils Hertsberg. Han vert i fylgje med Ivar Aasen gjennom Hallingdal, og fortel fint um dette samværet. Boki sluttar med den vene songen «Eg ser dette landet».

Same året sende han ut ei onnor liti bok, diktsamlingi «Smaakkvæde». Her finn ein m.a. det sterke diktet «Fautaspranget», eit langt episk (fortel-jande) dikt, «Svartesmeden og Bratten», og ei rad med stemningsdikt og høves-dikt.

Året etterpå (1868) sende han ut ei ny ferdaskildring, «Ei liti Ferd fraa Sognadal til Fjerland». Her hev han og ei rad med fine naturskildringar, og boki reint lyser av gleda yver denne ville og storlagde naturi der inne millom Sognefjelli. I denne boki er også prenta fyrste gongen dik-trekka «Geirstad-Trond», som straks etterpå kom ut som serskild bok. Forteljingi um Geirstad-Trond hev han bygt på ei segn som han fekk høyra på denne ferdi. Det er soga um ei slåstjkjem-pa inne i Sogn og likjest nokolite på «Storegut».

Alt same hausten gav Krohn ut forteljingsboki «Fraa Vestlandet». Denne boki inneheld to sogor. Den fyrste, «Svalheimsfolket», er ei yverlag fin bondforteljing liksom Bjørnson sine, - og um Krohn ikkje var so stor diktar som Bjørnson, so hadde han i staden kome bonden nærmare inn på livet og kjende honom betre.

Den andre soga, «Til Fjells», er ei skildring av ei fjellferd som Krohn og Janson hadde gjort. Her fortel han òg ei rad med huldresegner som han hev høyrt på denne ferdi. Elles finst det også i denne boki songar og vers innsette der dei høver.

Det næste året (1869) sende so Krohn ut «Svein og Gudveig», ei noko lang forteljing på vers. Det er etter ei skildring frå bondelivet, soga um den kåte villstyringen Svein, som vart glad i den vene og hugmilde Gudveig, dotter til den rike Gullstein, og vinn hennar kjærleik. Ei soga um elsk og sorg. Um denne boki skreiv Vinje ei melding i Dølen, og der segjer han at «her er vers som høyra til dei beste i vårt bokrike, um dei no ikkje er dei aller beste, som eg trur».

Bøkene sine laut han kosta ut sjølv; for i den tidi var det ikkje mange som

våga kosta ut ei bok på landsmål. Dei gjekk ikkje so godt som han hadde venta. Han vilde dikta for bondefolket; men bonden kjøpte lite anna gudelege bøker, og so vart Krohn sine bøker liggjande uselde. Då vart han modlaus og skreiv ingi bok på fleire år. Han hadde gjeve det beste han åtte; men folk skyna det ikkje. Um bøkene hans segjer Janson: « - um dei luktar lite av bonderomantikk, so er dei ein god folkelesnad, alltid reine og sunne».

I 1875 vilde Krohn etter freista seg som diktar, og denne gongen tok han fyre seg eit større emne. Han skreiv no lyst-spellet «Dan rette sida» og fekk det fram-synt på Bergens teater. Men her fall stykket heilt igjenom. Det var mykje fint og godt i det; men det var fulla for laust i bygnaden. Arne Garborg skreiv um stykket at den største veila med det var at det kom for seint. Hadde det kome fyrr, so hadde det fenge rom millom «Ervingen» og «Til sæters». Då stykket kom, hadde romantikken sunge sitt siste vers, og den nye åndsstemna, realismen, braut seg inn i bokheimen. Umfram bøkene sine hev Krohn skrive dikt i fleire blad, soleis i Dølen, Svein Urædd, Bergens Tidende og Fraa By og Bygd. Dei viktigaste av skrif-

Til side 15

Ivar Aasen-bøker

Ivar Aasen: Norsk Maalbunad. Samanstelling av norske ord etter umgrep og tyding. 2. utg. Hefta kr 60, i bd. kr 80,-

Arne Garborg: Ivar Aasen. Fyreord av Trygve Lande. Fin miniatyr-bok. 1996, i bd. kr 95,-

Jostein Krokvik: Ivar Aasen – sosial frigjerar og nasjonal målreisar. Livsskildring. 1996, bd. kr 250,-

Jarle Bondevik og Oddvar Nes (red.); Ivar Aasen-studiar. I. Med artiklar av Jarle Bondevik, Andrew Robert Linn og Bjarne Ulvestad. 1998, hft. kr 160,-

I serien med dei uprenta skriftene etter Ivar Aasen, utgjevne av Jarle Bondevik, Oddvar Nes og Terje Aarset, er til no desse bøkene komne:

1. Sunnmørsgrammatikkane av Ivar Aasen. 1992, hefta kr 180
2. Målsamlingar frå Sunnmøre av Ivar Aasen. 1994, hefta kr 200
3. Målsamlingar frå Bergens Stift av Ivar Aasen. 1995, hefta kr 230
4. Målsamlingar frå Christiansands og Agershus Stifter av Ivar Aasen. 1997, hefta kr 230
5. Målsamlingar frå Trondhjems og Tromsø Stifter av Ivar Aasen. 1998, hefta kr 230,-
6. Målsamlingar 1851 - 54 kr. 250,-
10. Dansk -norsk Ordbog av Ivar Aasen, kr. 230,-

Norsk Bokreidingslag

Postboks 684, 5001 Bergen

Telefon 55 30 18 99 – Telefaks 55 32 03 56

Westmannen

tene hans er no utgjevne i ei samla utgåva, som Vestmannalaget kosta ut i 1907.

Henrik Krohn hadde som me hev set, fenge mange svikne voner, og i dei siste åri var han hugsår og nedbroten. Han tykte han hadde so lite att for strevet sitt. Fruktene synte seg nok ikkje so snart at Krohn fekk sjå noko til dei so lenge han levde. Men um det var mange voner som brast, so var det ei som heldt, og det var å verta eigar av Stedjegarden i Sogndal. På denne garden var det ein gammal kjempehaug med ein runestone på og fagre hengjbørker ikring. Dette var noko for ein romantikar som Henrik Krohn. Her lika han seg alltid so godt, når han var der inne og såg til stikkefabrikken sin. Og no laga det seg slik at garden vart skift etter den fyrra eigaren, so Krohn fekk kjøpa husi og hagen med kjempehaugen. Då han var flytt dit inn, lagde han seg mykje etter hagedyrking og vart framifrå flink, so han fekk premi fleire gonger både for kål og frukt. Han åtte no den største frukthagen i heile Skandinavia, er det fortalt. Der inne millom bondefolket levde Krohn som ein bonde sjølv. Alltid når han råka nokon på vegn, laut han stogga og ha seg ein prat med deim. Fann han då eit gamalt ord som han trudde ikkje fanst meir, då var han glad. «Og so lagde han ut fyre deim um målsaki først og målsaki sist. Eg kunde inkje skyna kor han kunde hava tolmod til detta; men når det galdt målsaki, var han utrøyttande», fortel Janson.

Henrik Krohn elskar bonden og trude so ljost um bonden. Alt det stygge og vonde i bondelivet vilde koma burt når berre bonden fekk opplysning på sitt eige mål. Men so kom vonbroten. Bonden vilde ikkje sitt eige vel; han trakka på si beste sak. Då Krohn verkeleg fekk augo upp for dette, vart han beisk og sår. Sistpå var han reint hugbroten. Men ei gleda hadde Krohn då han budde på Stedje, og det var at Henrik Dahl kom til Sogndal med folkehøgskulen sin. Han skyna at høgskulen hadde ei stor uppgåva i same leid som han arbeidde. Og sidan var Henrik Krohn alltid sjølvskriven gjest på høgskulefestane.

Krohn døydde den 14de juni 1879 og vart gravlagd på kyrkjegarden i Sogndal. Nokre av venene hans hev sett ein minnestein på gravi, og Vestmannalaget kosta gjerde ikring. Den gamle venen, Kristofer Janson, skreiv eit varmt minnedikt um honom, og der segjer han: Du bonde som so sein deg dreg, seg veit du, kor han elskar deg, den mannen her, som aldri veik, som no ligg kald og bleik? Ja visste du det, gamle døl, du gret på denne svarte fjøl med henne, enkja som forstod, kor varmt hans hjarta slo.

Or Den frilyntde ungdomen V Ved Jens Dagestad og Erik Gunleikson Risør 1921

Verfulle bøker

Gunnstein Akselberg og Jarle Bondevik, red.:

Heidersskrift til Oddvar Nes

24 artiklar frå mål- og namnegranskning. Hefta kr 275,-

Alv Askeland: Folkesuvereniteten, Stortinget og Grunnlovi.

Frisk essay-samling på godt mål um grunnleggjande spørsmål for norsk folkestyre og sjølvstende. Gjelsvik-prisen. Hefta kr 135,-.

Alv Askeland: Kyrkjeljod. Salmar. Hefta kr 115,-.

Jarle Bondevik og Andreas Bjørkum: Festskrift til Anders Ohnstad.

Hefta kr 200,-

Conrad Clausen: Festskrift til Ludv. Jerald. I bd. kr 195,-.

Gunnar Gilberg: Sjå attum (dikt). Hefta kr 80,-.

Hannaas, Clausen, Jerald: Vestmannalaget 110 år. I bd. kr 200,-.

Sigrid Omland Hansteen: Idyllar i ei ulvetid (dikt). Hefta kr 130,-.

Arne Horge: Gråskuggen. Fin barnebok med teikningar av Dagfinn Instanes og unge hjelparar. I bd. kr 168,-.

Ludv. Jerald: Heimlandet dreg. Roman. Hefta kr 45,-, i bd. kr 65,-.

Ludv. Jerald: Grundtvig og folkehøgskulen i dag. I bd. kr 130,-.

Jostein Krokvik: Norskrøtt skriftmåls store fall. Um det nynorske atterslaget i etterkrigstida. Hefta kr 130,-.

Jostein Krokvik: Ny Hungrevekj og Jan Prahl. Hefta kr 160,-.

Jostein Krokvik: Mål og vanmæle. Soga um det offentlege målet. Hefta kr 160,-.

Jostein Krokvik: Kjettarord um norsk målalkymi. Hefta kr 24,-.

Gudlaug Nedrelid: I ulvekjeften (dikt). Hefta kr 110,-.

Olav Nygard: Dikt i samling. 100-årsutg. ved Conrad Clausen. I bd kr 145,-.

Sigurd Sandvik: Skriv betre norsk. Rettleiding i målbruk. Hefta kr 115,-.

Sigurd Sandvik: Suldalsmålet II. Ny samling ord og ordlag frå Suldal. Hefta kr 100,-. Suldalsmålet I og II samla for kr 200,-.

Sigurd Sandvik: Litl-Ola. Um 7-åringen Litl-Ola som veks upp på fjellgard i Suldal på 1920-talet. Astrid Haugland teiknar. Hefta kr 145,-.

Sigurd Sandvik: Stølsguten, Ola hev vorte 9 år og er gjætgut. Samstundes skildring av arbeidsliv og folkeliv i Suldal. Hefta kr. 145,-.

Gustav Indrebø: Norsk Målsoga. Det store målsogeverket. I band kr 350,-.

Gustav Indrebø: Kva er målreising. Utvalde artiklar. Hefta kr 50,-. Gustav Indrebø: **På norsk grunn.** Hefta kr 125,-.

Inger Indrebø Eidissen: Gustav Indrebø. Ei livsskildring.

Skildra frå nært hald. I band kr 230,-.

Nikolaus Gjelsvik: Von og veg. Gjelsviks høgskatta ervebrev um norsk målføring. I band kr 60,-.

Severin Eskeland: Framandordbok. Einaste nynorske. I band kr 115,-.

Severin Eskeland: Ei minnebok. I band kr 50,-.

Eigil Lehmann: Reise det som velt er. Hefta kr 115,-.

Eigil Lehmann: Færøysk-norsk ordbok. I band kr. 150,-.

Eigil Lehmann: Islendsk-norsk ordbok. I band kr 250,-.

Eigil Lehmann: Norsk-islensk samtaleordbok (parlør). Hefta kr 20,-.

Eivind Vågslid: Stadnamntydingar IV, hefta kr. 65,-

Dessutan folkeminnebøker frå Hardanger av Halldor O. Opedal, forvitnelege bøker av Ola Breivega, dikt av Eigil Lehmann, romanar, dikt, og folkeminnebøker av mange andre bokskrivarar! Bed um utførleg boklista!

Norsk Bokreidingslag

Postboks 684 – 5807 Bergen

Tlf. 55 30 18 99 Faks: 55 32 03 56 Postgiro 0809 3918844

Diktekunstens år i år 2000 etter kristus

Me er sjokkerte over at NRK ynskte lydarane god sumar med eit farvel til det lysande programmet Ønskediktet. Eit av dei siste som gjev NRK P2 rett til å kalla seg kulturkanal. Me er harme over den vanvyrndad for kultur som Einar Førde og Tor Fuglevik syner, over deira skort på borgarmot, denne smeikjing for det dei trur er viljen å Marknadsguden og meiningsi å folket. Dimsynte leidrar påkallar ofte folket og legg andsvar på det når dei vil gjennomføra brigde.

Me vonar vår røyst vil telje, at me med vår protest kan vera med å vippe gallup-vekti over til den rette sida ved å leggje eit lodd i skåli. Fuglevik tok til vitet for nokre år sidan då han vilde øydeleggje Folkemusikkhalvtimen. Heile Folkemusikk-Noreg reiste seg i samråystes NEI.

Det er eit fårelg hovmod NRK-hovdingane syner, når dei seier dei ikkje hev råd til å betale honorar til diktlesarane i programmet Ønskediktet. Våre fremste diktarar og skodespilarar er also for dyre ! Skulle dei framføre dikt gratis ? Må ein spørje. Kva hev ikkje NRK råd til når dei vil ? Dei tvingar på lydarar og sjåarar stendig meir IT &

Breidband-autamatikk, samstundes som dei stel den kulturelle merg or programtilbodet. Og dette tome maskineriet vil dei at me skal finansiere ved auka lisens.

NRK P2 hev det siste året sendt mest berre repriser. Det gjeld til dømes "Sånn er livet", morgenkåseriet, ymse radiomontasje-program, kriminalhøyrespil, "Swing og sweet". Det sistnemnde hev skuva P2 akademiet til eit klokkeslett som høver därleg for mange lydarar. "Ut i naturen" (før Landsbrukshalvtimen) og morgongudstesta vert sende på P1, truleg vert dei ikkje rekna for kulturprogram ?

Lat oss vende augo mot skjermen : Kva kostar det å sende ungdomar verdi rundt for å fortelje um sine opplevelsingar - i Sommeråpent ? Kva kostar det å gjeva Fyr & Porno-stjerna Tanya Hansen hovudrolla i same program ? Kven fær det høgste honnaret, fyrstinne Tanya Hansen eller Liv Dommersnes, når ho les dikt av Wergeland for Ønskediktet.

Me hev det siste året samanlikna NRK med Dansk Radio P1 Kallundborg. Me visste ikkje at DR (Radio Danmark) ligg so høgt over NRK ! Når det gjeld program um

vitskap, politikk og kunst, bilætkunst sovel som musikk og litteratur. Dei danske programmi varer lenger og hev eit rolegare tempo. Programleidrarane hev klårare diksjon, og dei brukar sjeldan låtar som fyllkalk i taleprogram. Dei let deltagarane i ordskifte fullføre si tenkerekke utan avbrot. Programmi loddar djupare.

Berre på ein kveld (i den beste sendetidi millom kl. 19 og 22) sende DR eit fleire timars program um litteratur: Fyrst vart den nye umsetjingi (frå latin til dansk) av Saxos Gesta Danorum utførleg umtala m.a. med upplesing frå Soga um Hagbart og Signe (den førre umsetjingi vart gjord av Grundtvig). So fylgte eit program med umtale av og upplesing frå Klaus Rifbjergs siste bok. Hev danskane betre råd enn nordmennene til å løne sine diktarar og skodespilarar ?

Ønskediktet hev vore ein tovegs kanal for ytringsfridom, ein fridom som vert høgt prisa og djervt forsvara i vår tid. Programposten hev gjeve diktarane, dei gamle og dei moderne, dei avlidne og dei nolivande, høve til å ytre seg, - og den hev gjeve oss lydarar høve til å ytre oss - ved å ynske.

Mari Beinset Waagaard hev vore ein dugande og utrøytteleg ordstyrar og regissør for dette uerstattelege norske Riksteater"

Sigrid Omland Hansteen takkar i von og vyrdnad.

Snakk med oss om Plassering

Vi gir deg betre råd!

HER FINN DU OSS I HORDALAND:

Arna - Bryggen - Fana - Fyllingsdalen - Landås - Rådhusplass - Åsane
Askøy - Austervoll - Bømlo - Norhordaland - Os - Osterøy - Sotra

Sluttordet

*Vitet ligg ikkje i alderdomen,
men i hovudet.*

Osmansk ordtak